ה א מיי׳ פ״ה מהלי שהר ו ב מיי שם הלי"א: ל ג מיי׳ פ״ה מהל׳ טומאת אוכלין הל״ה: ד מיי׳ שם הל״ה:

רבינו גרשום

דאינו טמא ונסיב לה קרא . דטמא: חסורי מחסרא ו חסות: מחסות החסות הכי קתני וכו' דאפי' מעשה יד נמי לא עביד כלומר דהעור לא יהא ת״ל יטמא דהעור חשוב ת״ל ריד וממא: כל שהוא יד שבלים ועוקצין של פרי ים א ומטמא ואין מצטרף טמא ומטמא ואין מצטרף שאם נטמא האוכל מטמא היד: ומטמא. שאת וטמא מצטרף. כלומר שאם אין . באוכל כביצה אלא בכלל טומאת אוכלין: שומר אע"פ שאין יד. כגון של רמונים: לא יד ולא שומר. כגון נץ של רמון ושל תמר עליו דקין שעל הפרי בראשו: ידות היכא כתיבן. כלומר דיד יהא כאוכל: דכתיב וכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם . לאכלה. זו היא יד דנבלה: י כלומר להכניס הטומאה מז הידות לאוכליז דאי ולהוציא כלומר להוציא את המומאה מז האוכל נטמא היד: שומר שמגין. . כלומר שמגיז על הפרי כלומו שמגין עי ואימא יד להכו להוציא שומר והוציא שומו יהבניט ולהוציא כלומר שומר דפרי. אבל יד להוציא ושומר לצרף לא כלומר שומר דפרי. יד יתירא כתיב ביה כלומר מאותו י יתירא מפקינן יד להכניס וולהוציאז ומעל זרע זרוע מפקינן שומר לצרף: מה לזרעין שכן טומאתן מרובה. כלומר כשמצינו במתנית׳ ריבה לטמא טומאת אוכלין ממה . שריבה לטמא דר׳ יהושע פירות שלא הוכשרו כו' כלומר את אין מטמא אלא בהכשר ודבר קל הוא ואין למדין כל מחמור להחמיר אלא קל מחמור להחמיר אלא להקל בענין זה אין תנור חמור מזרטים שפירוח נגמרה מלאכתו: מה להנך. שמטמאין שלא בנגיעה שמטמאין שלא בגלינו דתנור מטמא מאוירו ונכלה מיטמאה מעצמה: לא לכחור רחמוא רורלה מכולן: אם אינו ענין ליד . נבלה. כלומר דנפיק מתנור להכניס שומר לצרף. כלומר יד להוציא מיד

יכול שאני מוליא כו'. שהנוגע כנגד הבשר לא יהא טמא דאפילו מעשה יד שלא עבד להכנים ולהוליא טומאה לא נעביד האי שומר דכיון דאימעיט מאיצטרופי אפילו חורת יד האוכל לא ניהוי ליה דשאם נגע יד האוכל הטמא בדבר אחר ילפינן לקמן דמוציאה טומאה מן הטמא לטהור והאי שומר לאו יד הוא ושמירתו לא תשוייה אפילו לחשיבות יד תלמוד לומר יטמא א: **כל שהוא יד.** עצם שאין בו מוח ובראשו האחד בשר: טמא. אם היה טהור ונגע היד בשרץ מכנסת טומאה לאוכל דאע"ג דאיהו לאו אוכל הוא מקבל טומאה כאוכל עלמו:

שומר דכתב רחמנא למה לי ש"מ לצרף. וא"ת לפי ר"ת ורבינו שמואלי דבעו כבינה לקבל טומאה מנלן לירוף בשומר להכנים דאימא קרא אתא להוליא וי"ל כיון דיד מכנים ומוליא ושומר מכנים ומוליא לענין לירוף שומר נמי לא שנא:

יכול הנוגע כנגד בשר מאחוריו לא יהא ממא תלמוד לומר ייטמא מאי קאמר אמר רבא ואמרי לה כדי חסורי מיחסרא והכי קתני בנבלתה אולא בעור שאין עליו כזית בשר ועור משלימו לכזית יכול שאני מוציא אף עור שיש עליו כזית בשר הנוגע כנגד בשר מאחוריו יכול לא יהא ממא יו ואפילו

מעיקרא מעשה יד גמי לא עביד בתלמוד לומר ישמא ⁴תגן התם יכל שהוא יד ולא שומר ממא ומטמא ואינו מצמרף שומר ואע"פ שאינו יד ממא ומטמא ומצטרף לא יד ולא שומר לא טמא ולא מטמא ידות היכא כתיבי דכתיב יוכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו ממא הוא ילכם לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות וכתיב יוכי ימות מן הבהמה אשר היא לכם לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות יד להכנים ולהוציא שומר להכנים ולהוציא לא צריך קרא ק"ו מיד אתי ומה יד שאינה מגינה מכנסת ומוציאה שומר לא ב"ש שומר דכתב רחמנא למה לי ש"מ לצרף ואימא יד לְהכנים וְלא להוציְא שומר להכנים ולהוציא אבל יד להוציא ושומר לצרף לא יד להכנים ולא להוציא לא מצית אמרת השתא עיולי מעיילא אפוקי מיבעיא ואימא יד להוציא ולא להכנים שומר להוציא ולהכנים אבל יד להכנים ושומר לצרף לא סיד יתירא כתיב נתנור וכירים יותץ וגו' לכם לכל שבצרכיכם לרבות את סיד יתירא כתיב נתנור וכירים יותץ וגו' לכם לכל הידות הי מינייהו מייתר לכתוב רחמנא בזרעים וליתו הגך מינייהו מה לזרעים שכן מומאתן מרובה לכתוב רחמנא בתנור וליתי הנך מיניה מה לתנור שכן מטמא מאוירו לכתוב רחמנא בנבלה וליתי הגך מינה מה לנבלה שכן מטמאה אדם ומטמאה במשא וטומאה יוצאה מגופה חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי הי תיתי לא לכתוב רחמנא בזרעים ותיתי מהגך מה להגך שכן יימממאין שלא בהכשר תאמר בזרעים שאין יימממאין אלא בהכשר אמר רב הונא בריה דרב יהושע פירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו דמי אלא פריך הכי מה להגך שכן ימממאין שלא בנגיעה תאמר בזרעים שאין יימטמאין אלא בנגיעה לא לכתוב רחמנא בתנור ותיתי מהגד מה להגד שכן אוכל י לא לכתוב רחמנא בנבלה ותיתי מהנך ש(אין הכי נמי אלא) יד דנבלה למה לי אם אינו ענין ליד נבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להכנים יד להוציא שומר לצרף ואכתי יד דנבלה אצמריך דאי לא כתב רחמנא בנבלה הוה אמינא דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה הגך לא מממא אדם אף נכלה לא מממאה אדם אלא יד דנכלה מיצרך צריך ושומר דנבלה הוא דלא צריך למאי הלכתא כתביה רחמנא אי לאיצטרופי (0 אמרת לא מצטרף ולהוציא קל וחומר מיד אתי אלא אם אין ענין לשומר דנבלה תנהו ענין ליד דנבלה ואם אינו ענין ליד דנבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להוציא יד להכנים ושומר לצרף

ומעמא. אם אוכל טמא הוא ונגע ידו באוכל טהור מטמאו: ואינו מלטרף. לכבילה: וכל שהוא שומר אע"פ שחינו יד. כגון עור שכנגדו כזית בשר: טמא. אם היה טהור מקבל טומאה ומכניסה לאוכל: ומטמא. אם היה אוכל טמא ונגע שומרו בטהור מוליה שומר הת הטומאה מזה לזה: לא יד ולא שומר. כגון שערה: טמא הוא לכם לכל שבלרכיכם. לכל דבר שהוא לורך לכם באוכל הזה הכל טמא הרי לך שהיד מביאה טומאה לאוכל דהא יד נבי הבחת מומחה כחיב: וכי ימות וגו'. הרי יד להולים דהם נבלה לפו בת הכנסה היא שהטומאה מגופה ויד דכתיב בה לטמויי אחריני כתיב: יד להכנים ולהוליא. כלומר הרי לנו יד להכנים דטומאת אוכלין ויד נבלה להוצים: שומר. דכתב רחמנה לעיל מעל כל זרע זרוע וויקרא יאן למה לי: ה"ג ואימא יד להכנים ולא להוליא ושומר להכנים ולהוליה. כלומר יד האמורה באוכלין להכנים היא אבל לא להוליא ומנבלה לא ילפא להוליא כדאמרינן לקמן דשאני נבלה דטומאה חמורה היא וכי כתב שומר להוליא כתיב דלהכנים אתי בק"ו מיד אבל יד להוליא ושומר ללרף לית לך: ומשני יד להכנים ולא להוליא לא מלים אמרם דהשתח עיולי מעיילה. ואע"פ שעדיין לא ירדה לו טומאה אפוקי מיבעיא הלכך כיון דמכנסת כ"ש דמוליאה ושומר אתי להכנים ולהוליא בק"ו והאי דכתביה רחמנא ללרף כתביה: ואימא יד. דכתיבא באוכלים להוליא כתיבא ולא להכנים והכנסה לא אתי מהוצאה וכתב שומר לרבות בו אף הכנסה אבל יד להכנים ושומר לצרף לא ולקמיה [ע"ב] משני מעיקרא כי כתיבא יד באוכלין אתחלת טומאה כתיבא דהיא הכנסה ומיהו השתא משני ליה שינוים מחרינה: יד יחירה כחיבה. ועל כרחך תרתי להוצאה לא איצטריך

א) עוקלין פ"א מ"א, ב) ז"ל מיטמאין, ג) רש"ל מ"ז, ד) [וחתיכת בשר בראשו או עלם דק וקטן בראשו או עלם דק וקטן שמחובר בו אוכל ואינ להיות יד מחמת קטנו ולא טמא ומיטמא כו' כן הוא בס״א ועיין רש״ל], ה) [עיין מוס׳ שבת לא. ד״ה אי יתום׳ פסחים לג: ד״ה תורה אור השלם

ו. וכי ימות מן הַבַּהַמָה הַנֹגַעַ בִּנָבְלֶתָה יִטְמָא עַד וְּעָנֶ בּ: וֹיְקוֹא יִא יִט 2. וְכִי יֻתַּן מֵיִּם עַל זֶרַע וְנָפַל מִנְּבְלְתָם עָלְיוּ טְמֵא ַּהָּגּי בִּבּדְּלְיָבּב בְּלֶּי דְּבָּבּּׂ הוא לֶבֶבּם: ויקרא יא לח 1. וְכל אֲשֶׁר יִפּּל מִנְבְלָתָם עָלְיו יִטְמָא תַּנוּר וְכִירִים יֻתָּץ טְמֵאִים הַם וּטְמֵאִים יִהְיוּ לְכֶם: ויקרא יא לה

גליון חש"ם

גמ' יד יתירא כתיב. עיין נדה דף כו ע"ל תוס' ד"ה מו המנור:

הנהות הב"ח

(א) גמ' מה להנך שכן אוכל אלא לה לכתוב וכו׳ ואלא יד: (3) שם לאילטרופי :האמרת

מוסף רש"י

שימה מקובצת

יכול לא יהא טמא ז'כול לא יהא מעשה יד: **כ**ן יד יתירא כתיב. נ"ב עי' תוס' לעיל דף כד ע"ב: גן לא רבי הא טמא דאפי׳ מעשה יד להכניס ולהוציא: דן ת"ל יטמא יו"ד יתיר׳ . טמא וכתב יטמא לרבוי טומאות. הס"ד ומה"ד כל והאוכלים שניים כדתניא בפסחים. נ"ב ואמרי' נמי בפטחים. ניבי המחיי נמי לעיל בפי ראשון [די כד:] דת״ר תוכו כך נ״ל: ו] מה להנך שכן מיטמאין קבלו וכו' נ"ב נ"א בקצת פירושי רש"י ז"ל כ"י שכן מיטמאין מקבלין טומאה שלא בנגיעה שהנבילה טמאה מגופה והתנור קבל מאוירו: מה להנך שכן לאו קולא וחומרא הוא . הוה אמינא דהא אמרינן מוציאה טומאתם לאחרים אף אני: לו תנהו ענין ליד דעלמא דאוכלין ואם : אינו ענין

דל חד מינייהו להכנסה וכיון דאיתא הכנסה והולאה ביד יליף שומר בק"ו וכי כתביה רחמנא ללרף כתביה: **הי מינייהו מייחר**. כולהו להולאה לריכי: וליחו הנך. תנור ונבלה: זרעים טומאה מרובה. שמקבלין טומאה מולדי טומאה חאמר בחנור שאינו מקבל טומאה אלא מאב הטומאה וכן מנבלה מרובה טומאת אוכלין כדחנן מתניחין ריבה לטמא טומאת אוכלין ממה שריבה לטמא טומאת נבלות: **הטור מטמא** אוכלין באוירו. שהתנור תחלה ₪הוי ואוכלין שניים כדתניא בפסחים בפרק ראשון (דף כ:) דת״ר תוכו וַייקרא יאן אע״פ שלא נגע מה תוכו האמור לטמא כו׳ אלמא תנור מטמא לאוכלין אע״פ שאינן נוגעין בו תאמר בנבלה ובזרעים טמאין שאינן מטמאין אחרים אא״כ נגעו בהן כל הנך דקאמר מיתי מיניה בבנין אב קאמר טימא כאן וטימא כאן מה מלינו כאן שהיד מוליאה טומאה לאחרים אף כאן יד מוליאה טומאה לאחרים: הי סיפי. איזו מהן לא תכתוב ותיתי תינייהו: וסיתי מהנך. הלד השוה שבהם שהן טמאין וידן מוליאה טומאתן לאחרים אף אני אביא זרעים טמאים שתהא ידן מוליאה טומאתן לאחרים: אמר רב הונא בריה דרב יהושע. הא דהכשר לאו פירכא היא דהיינו גמר מלאכה דידהו ותנור נמי בלאו גמר מלאכה לאו טמא הוא: אמה להנך שכן מישמאין. קבלו הטומאה שלא בנגיעה דהא אמרן בכל הבשר (לעיל דף קטו:) דמה הצד פרכינן כל דהו: אלא יד דנבלה. מייתר דחיתי מהנך דכי פרכת מה לורעים שכן טומאתן מרובה תנור יוכיח מה לתנור שכן מטמא אחרים מאוירו זרעים יוכיחו וחזר הדין הלד השוה שבהן שהן טמאין וידן מוליאה שטומאה לאחרים אף אני אביא נבלה אלמא מייתר יד דנבלה להוליא: למה לי דאם אינו ענין לה. דהא אתיא במה הלד: סנהו ענין ליד דעלמא. שלאוכלין ואם אינו ענין להולאה דהא בדידהו יד כתיבא תנהו להכנסה הרי יד להכנים ולהוציא ושומר לצרף: שלא תאמר דיו. אי לא הוה כתיבא בגופה וגמרה מהנך הוה אמינא דיו ליד נבלה הלמדה מאלו להיות כאלו דמה אלו לא מטמו אדם אף נבלה הואיל ויד דידה מהנך אתיא לא תטמא אדם דרך ידה כגון חחב קיסם בכזית בשר נבלה להיות לו יד ונגע אדם בו לא יטמא עד שיגע בנבלה עלמה וכן עלם של נבלה עלמה נמי דהויא יד: ושומר ד**ובלה.** דרבינן לה לעיל דאמר יכול אף עור שיש עליו כזית בשר הנוגע כנגד בשר מאחוריו לא יהא טמא ח"ל יטמא לא לריך למיכתביה דלמאי הלכמא כמביה: אי **ואנטרופי**. הא מעטיה מהכי דקמני רישא בנבלמה ולא בעור שאין עליו כזית בשר ועור משלימו לכזית: סנסו ענין ליד דנכלם. שאף ע"פ שאינו שומר חוליא: ואם אינו ענין לה. דהא בגופה כמיבא מנהו ענין ליד דעלמא ולהוליא לא אלטריך אלא להכניס. האי דנקט תנהו ענין ליד דנבלה והדר איצטריך ליה למימר תנהו ענין ליד דעלמא ולא נקט הכי אם אינו ענין לשומר דנבלה תנהו ענין ליד דעלמא הכי שייך למיתני שפיר מדכיון דיחורא דשומר בנבלה כחיבא חנהו ענין לנבלה דנבלה ונבלה היא וכיון דמשום יד אתא תנהו ענין ליד דעלמא דיד ויד הוא אבל שומר דנבלה להיות ענין ליד דעלמא לא שייך למימר: